

Elkerin toimitusjohtaja Sakari Hietala muistuttaa, että kuluttaja maksaa viime kädessä sähköromun vastaanottojärjestelmän kulut.

Tuottajan vastuuta vastuulliselle kuluttajalle

Sähkö- ja elektroniikkalaitteita koskeva kansallinen tuottaja-vastuulainsäädäntömme tulee piakkoin esikouluikään. Vanha eduskunta ennättikin vielä viime töinään hyväksyä uuden jätelain sisällön, joka osaltaan täsmentää joitakin yksityiskohtia myös sähkö- ja elektroniikkalaiteromun (SER) tuottajavastuun ja jätehuollon ensisijaisen järjestämisöikeuden osalta. Tulevat uudistukset ovatkin pääosin hyvin linjassa tuottajien lainsäädäntöön kohdistamien odotusten kanssa.

Elokuussa 2005 Suomessa voimaanastuneen SER-tuottajavastuun rinnalla kestävä kehitys on tapahtunut niin uusien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden teknologiassa kuin mahdollista uudelleenkäyttöä ja materiaali kierrätystä tukevista prosesseista. Myös uusien laitteiden valmistuksessa on jo tuotesuunnittelusta alkaen kiinnitetty vahvasti huomiota käytettäviin materiaaleihin, elinkaaren käytön aikaiseen energiankulutukseen ja helpompaan kierrätettävyyteen. Uudelleenkäyttölaitteen hankintaa harkitseva kuluttajakin voi joutua haasteelliseen valintatilanteeseen vertaillen uudelleenkäyttölaitteen ja uuden laitteen käyttöominaisuuksia ja käyttökelpoisuutta omissa tarpeissaan vaikkapa vain jatkuvasti nousevien energiakustannusten näkökulmasta. Uusien tuotteiden valmistuksen resurssi-intensiivisyys ei ole yhtä helposti hahmotettavissa noissa pohdiskeluissa.

Sähkö- ja elektroniikkalaitetuottajien yhdessä loppuvuodesta 2009 teettämän kuluttajatuutkimuksen mukaan kuluttajia palvelevan valtakunnallisen SER-vastaanottopisteverkoston tunnettuutta ja saavutettavuutta pidettiin pääosin hyvänä tai erittäin hyvänä. Tuottajien näkökulmasta suurimmat haasteet tämänhetkisen kokemuksen mukaan kohdistuvat

hallitsemattomiin SER-sivuvirtoihin. Etenkin runsaasti arvokkaampia metalleja sisältävä SE-laiteromu päättyy usein muualle kuin tuottajien järjestämään palautuspisteverkostoon. Samankaltainen epätydyttävä tilanne vallitsee SE-laitteiden lisäksi myös muutamien muiden tuottaja-vastuulainsäädännön alaisten tuotteiden kohdalla eli osa romun palautusvirta ohjautuu ohi tuottajien palautusjärjestelmien. Suomen uuden hallituksen agendalle tulee myös harmaan talouden torjuntaa ehkäisevää resursointia. Osa yllämainituista SER-sivuvirroista näyttäisi liikkuvan nimenomaan kyseisessä toimintaympäristössä. Ilmiöllä on taloudellista merkitystä myös kuluttajille. Vain tuottajien hyväksymään vastaanottopisteverkostoon ohjautuvat palautusvirrat etenkin arvokkaampia metalleja sisältävien laitteiden osalta tukevat koko maksuttoman palautusjärjestelmän ylläpitoa ja rahoitusta. Palautusjärjestelmän maksaa kuitenkin viime kädessä kuluttaja osana vaikkapa hankkimansa sähkö- ja elektroniikkalaitteen hankintahintaa. Jotta käytetyt laitteet ohjautuisivat tuottajien vastaanottopisteverkostoon, kannattaa tuottajien varmistaa, että myös SER-kuluttajatiedotuksen laadun, -määrän ja -tavoittavuuden eteen ponnistellaan riittävästi.

On mielenkiintoista nähdä, kuinka kauppojen tuleva, entistä kattavampi 1:1-vastaanottovelvoite kuluttajan käytöstään poistamien SE-laiteromun osalta tulee käytännössä vaikuttamaan kuluttajan käyttäytymiseen ja minkä tyyppisten SE-laitteiden palautuskanavaksi kuluttajat sen omaksuvat. Olipa palautuskäyttäytymisen kehityssuunta mikä hyvänsä, optimaalisesti toimiva tuottajavastuujärjestelmä tarvitsee tuekseen vastuullisesti toimivan kuluttajan – jo kiristyviä EU:n SER-keräystavoitteitakin ajatellen.

Sakari Hietala
Toimitusjohtaja
Elker Oy